

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen pelastustoimilaiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 76/1998 vp pelastustoimilaiksi. Eduskunnalle on hallintovaliokunta antanut asiasta mietintönsä n:o 23/1998 vp.

Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan pelastustoimilain soveltamista ja

toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin.

Eduskunta on valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyn käsittelyn jälkeen hyväksynyt seuraavan lain:

Pelastustoimilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätylä tavalla, säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn, jollei muussa laissa tai asetuksessa toisin säädetä;

2) *pelastustoimintaan*, jolla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä; ja

3) *väestönsuojeluun*, jolla tarkoitetaan ihmisten ja omaisuuden suojaamista, yhteiskunnan toimintojen kannalta tärkeiden virastojen, laitosten ja tuotantolaitosten toiminnan turvaamista ja 2 kohdassa mainittujen tehtävien hoitamista valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä ja puolustustilalain (1083/1991) 1 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä niihin varautumista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen muodostamaa toimialaa kutsutaan *pelastustoimeksi*.

Tätä lakia ei sovelleta aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979), maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974), meripelastuspalvelusta annetussa laissa (628/1982), merilaissa (674/1994) tai ilmailulaissa (281/1995) tarkoitettuun toimintaan.

2 luku

Vastuu pelastustoimen hoitamisesta

2 §

Pelastusviranomaiset

Valtion pelastusviranomaisia ovat pelastustoimesta vastaava ministeriö ja lääninhallitukset.

Kunnan pelastusviranomaisia ovat palo- ja pelastusvirasto ja kunnan näihin tehtäviin määräämät pelastustoimen viranhaltijat sekä kunnan asianomainen monijäseninen toimielin.

Pelastusviranomaisten tehtävistä säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella. Asetuksella säädetään pelastusviranomaisten virkapuvusta ja virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettua henkilökortista.

3 §

Valtion pelastusviranomaisten tehtävät

Pelastustoimesta vastaava ministeriö huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä eri ministeriöiden toimialaan kuuluvien pelastustoiminnan ja väestönsuojelun tehtävien yhteensovittamisesta, johtaa pelastustointia sekä valvoo pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa.

Edellä 1 momentissa säädetyistä tehtävistä läänin alueella huolehtii lääninhallitus.

4 §

Kunnan pelastustoimen tehtävät

Kunta vastaa pelastustoimesta alueellaan ja sen tulee siinä tarkoituksessa:

1) huolehtia pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä;

2) ylläpitää väestönsuojelun valmiutta ja huolehtia tarvittaessa siihen kuuluvista tehtävistä;

3) yhteensovittaa eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen tehtäviä pelastustoimessa;

4) huolehtia palotarkastuksista ja muusta pelastusviranomaisille kuuluvasta onnettomuuksien ehkäisystä;

5) huolehtia osaltaan pelastustoimen henkilöstön kouluttamisesta; sekä

6) huolehtia pelastustointia koskevasta valistuksesta ja neuvonnasta.

5 §

Pelastustoimen järjestäminen kunnassa

Kunnalla tulee olla palokunta ja päätoiminen palopäällikkö. Kunnan palokuntana voi olla kunnan oma palokunta taikka vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta tai tehdaspalokunta, joka on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen.

Väestönsuojeluun kuuluvien eri toimialojen toimintaa kunnassa yhteensovittaa kunnanjohtaja.

Kunnat voivat hoitaa pelastustoimen tehtäviä yhteistoiminnassa sen mukaan kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään. Myös palopäällikön virka voi olla kuntien yhteinen.

6 §

Muiden viranomaisten tehtävät

Poliisi, rajavartiolaitos, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveysviranomaiset, maa- ja metsätaloudesta vastaavat viranomaiset ja laitokset sekä liikelaitokset, ympäristöviranomaiset, henkilö-, tavara- ja tietoliikenteestä vastaavat viranomaiset, säteilyturvallisuudesta ja sääpalvelusta vastaavat virastot ja laitokset ovat pelastusviranomaisten ohella velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä säädetään.

Puolustusvoimat on velvollinen osallistumaan pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, henkilövoimavaroja ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se onnettomuuden laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen. Pelastustoimintaan osallistuminen ei saa vaarantaa puolustusvoimien maanpuolustustehtävien suorittamista.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan oma-toimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset antavat lisäksi pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Edellä 1—4 momentissa tarkoitettu osallistumisesta ja virka-avusta säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella.

7 §

Vapaaehtoistoiminta

Pelastusviranomaiset voivat antaa koulutus-, neuvonta- ja valistustehtäviä pelastustoimen alalla toimiville järjestöille. Pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

8 §

Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on velvollinen varautumaan asianomaisessa kohteessa olevien henkilöiden ja omaisuuden sekä ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa sekä sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

9 §

Suunnitteluvaihe

Pelastusviranomaiset sekä muut 6 §:ssä tarkoitetut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virkaaputehtäviä, ovat velvollisia laatimaan yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset pelastustoimen suunnitelmat.

Niiden kuntien, joissa on ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos tai asetuksessa erikseen määritelty suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava laitos, on laadittava pelastussuunnitelma laitoksessa sattuvan onnettomuuden varalta. Suunnitelmaa laadittaessa on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä ja huolehdittava suunnitelmasta tiedottamisesta.

Asetuksessa säädettävän rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja muun yhteisön on laadittava suunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä.

3 luku

Kuntien yhteistoiminta

10 §

Avunanto

Kunnan tulee tarvittaessa antaa toiselle kunnalle apua pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa.

11 §

Aluejaot

Hälytystoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hälytysalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto.

Pelastustoiminnan johtamisen varmistamiseksi sekä pelastustoimen yhteistoiminnan tehostamiseksi läänin alue jaetaan yhteistoiminta-alueisiin. Yhteistoiminta-aluejaon sekä yhteistoiminta-alueen keskuskunnan määrää lääninhallitus.

12 §

Aluepalopäällikkö

Yhteistoiminta-alueella on aluepalopäällikkö, jonka tehtävänä on yhteensovittaa pelastustoimen suunnittelua ja johtaa tarvittaessa pelastustoimintaa yhteistoiminta-alueella. Kunnat voivat sopia myös muiden tehtävien antamisesta aluepalopäällikölle.

Lääninhallitus nimeää aluepalopäällikön ja hänelle tarvittavan määrän sijaisia yhteistoiminta-alueen kuntien päätoimisesta päällystöstä.

Aluepalopäällikön tehtävistä aiheutuvat kustannukset jaetaan kuntien kesken niiden sopimalla tavalla. Jos kunnat eivät pääse siitä sopimukseen, kustannusten jaon ratkaise lääninhallitus.

13 §

Hälytysohje

Kunnan tulee yhteistyössä naapurikuntien, aluepalopäällikön, pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja virka-apua antavien viranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä ja kuntien välisen avun antamisesta. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, minkä kunnan yksiköitä ne ovat.

4 luku

Pelastustoimen valmius

14 §

Yleinen valmiusvaatimus

Pelastustoimi on suunniteltava ja järjestettävä siten, että siihen kuuluvat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

15 §

Kunnan pelastustoimen palvelutaso

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata kunnan alueella esiintyviä onnettomuuksuhkia.

Kunnan tulee selvittää ja arvioida kunnan alueella esiintyvät uhat ja määritellä niiden perusteella pelastustoimen palvelutaso, joka muodostuu palokunnan henkilöstöstä ja kalustosta sekä palokunnan toimintavalmiusajasta. Palvelutasoon kuuluu myös suunnittelu, onnettomuuksien ehkäisy, väestönsuojelu sekä pelastustoiminnassa tarvittavat tukitoiminnot.

Pelastustoimesta vastaava ministeriö antaa tarvittaessa määräykset palvelujen vähimmäistasosta.

16 §

Kunnan pelastustoimen palvelutason valvonta

Lääninhallituksen tehtävänä on valvoa, että kunnan pelastustoimen palvelutaso on säästösten ja määräysten mukainen. Tässä tarkoituksessa lääninhallituksella on oikeus saada kunnilta ja kuntayhtymiltä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Jos kunnan pelastustoimen palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä kunta lääninhallituksen asettamassa määräajassa korjaa puutteita, lääninhallitus voi 81 §:ssä säädettyllä tavalla velvoittaa kunnan saattamaan palvelut laissa vaaditulle tasolle.

17 §

Valmiuden tarkastaminen

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia tässä laissa säädettyjen suuronnetto-

muuksien ja väestönsuojelun varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä tarkastettaviin tiloihin, ei kuitenkaan asuntoihin tai 34 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin paikkoihin, ja saada selvityksiä tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa tai määräyksissä vaadituista varautumista koskevista suunnitelmista ja muista järjestelyistä.

18 §

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen hankkimalla sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

5 luku

Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

19 §

Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin Pelastusopistosta annetussa laissa (1165/1994) ja asetuksessa (1237/1994).

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta.

20 §

Kunnan vastuu koulutuksesta

Kunnan tulee:

1) järjestää koulutusta asuintalojen ja kunnan laitosten suojeluhenkilöille sekä kunnan väestönsuojeluorganisaatioon kuuluville muille kuin 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin henkilöille;

2) ohjata yritysten ja laitosten omatoimiseen varautumiseen valmentavaa koulutusta; sekä

3) huolehtia siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä ja kunnan palokunnan sivutoimisella henkilöstöllä on riittävä koulutus.

21 §

Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen päätoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella.

Muulta kuin päätoimiselta henkilöstöltä vaadittavasta koulutuksesta määrää tarvittaessa pelastustoimesta vastaava ministeriö.

6 luku

Onnettomuuksien ehkäisy

22 §

Yleinen onnettomuuksien ehkäisy

Pelastusviranomaisten tehtävänä on ehkäistä tulipaloja ja osaltaan myös muita onnettomuuksia siten kuin jäljempänä säädetään.

23 §

Rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuus

Rakennus, rakennelma ja sen ympäristö on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on vähäinen ja että pelastustoiminta on onnettomuuden sattua mahdollista.

Rakennuksen omistajan ja haltijan yleisten tilojen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta on huolehdittava, että:

1) viranomaisten määräämät tai säädöksissä vaaditut sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet, palonilmaisulaitteet ja hälytyslaitteet sekä muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisteiden opasteet ja turvamerkinnot sekä väestönsuojien varusteet ja laitteet ovat toimintakunnossa ja ne huolletaan ja tarkastetaan, siten kuin pelastustoimesta vastaava ministeriö tarvittaessa määrää;

2) tulisijat ja savuhormit nuohotaan; sekä

3) ilmanvaihtokanavat ja -laitteistot huolletaan ja puhdistetaan määrävälein.

24 §

Huolellisuusvaatimus

Tulta ja syttyvää tai räjähtävää taikka muuta vaarallista ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen.

Ryhdyttäessä sellaiseen korjaus- tai muuhun työhön, jonka johdosta tulipalon tai muun onnettomuuden vaara tuntuvasti lisääntyy, on huolehdittava riittävästä varotoimista.

Jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon tai muun onnettomuuden ehkäisemiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

25 §

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Metsämaalla saadaan kuivanakin aikana suorittaa kulotus erityistä varovaisuutta noudattaen metsäammattilaisen valvonnassa.

26 §

Kulotuksesta ilmoittaminen

Metsämaan kulotuksesta ja muustakin kulotuksesta on ennakolta ilmoitettava hätäkeskukselle.

27 §

Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus

Turvetuotannossa tulee palovaaran vuoksi kiinnittää erityistä huomiota tulipalon ehkäisemiseen. Turvetuotanto on keskeytettävä, jos tulipalon vaara on ilmeinen tuulen tai muun syyn johdosta.

28 §

Metsäpalojen tähytys ja metsäpalovaroitus

Metsäpalon vaaran ollessa ilmeinen on lääninhallituksen järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys.

Sääpalvelusta vastaavan viranomaisen tulee huolehtia, että metsäpalovaroitus annetaan alueelle, jossa metsäpalon vaaran arvioidaan säätilan johdosta olevan ilmeinen.

29 §

Sammutusvesi

Kunnan on huolehdittava siitä, että palokunta saa riittävästi sammutusvettä pelastustoiminnan tarpeisiin.

30 §

Jokaisen toimintavelvollisuus

Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimintaan.

31 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Asunnoissa sekä majoitus- ja hoitolaitostiloissa on oltava riittävä määrä palovaroittimia tai suojaustasoltaan vähintään vastaavia laitteita.

Kohteisiin, joissa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat palo- tai henkilöturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, voi pelastustoimesta vastaava ministeriö määrätä hankittavaksi tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita sekä ryhtymään sanotuissa kohteissa muihinkin välttämättömiin varokeinoin ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta. Yksittäiselle kohteelle kunnan pelastusviranomainen voi antaa vastaavan määräyksen.

Vaarallisista aineista aiheutuvan suuronnettomuuden ehkäisemiseksi ja sen seurausten rajoittamiseksi vaadittavista järjestelyistä

säädetään asetuksella. Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä järjestelyjen toteuttamisesta.

32 §

Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen

Rakennuksen omistaja on velvollinen sallimaan, että kunnan pelastusviranomaiset asettavat rakennukseen pelastustoimen tarvitsemia laitteita, jos niistä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Jos laitteiden sijoittamisesta ei päästä sopimukseen, määrää siitä rakennusluvan myöntävä viranomainen.

7 luku

Palotarkastus

33 §

Palotarkastuksen sisältö

Palotarkastuksen tarkoituksena on ehkäistä ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle tulipaloista tai muista onnettomuuksista aiheutuvaa vaaraa.

Palotarkastuksessa on valvottava, että rakennus tai rakennelma, sen ympäristö ja muut olosuhteet tarkastuskohteessa ovat turvalliset ja että kiinteistön omistaja tai haltija on varautunut onnettomuuksien ehkäisyyn, vahinkojen torjuntaan ja väestönsuojeluun säädöksissä ja määräyksissä vaaditulla tavalla.

Palotarkastuksessa tarkastetaan myös kiinteistön väestönsuoja ja sen laitteiden toimivuus.

Palotarkastuksessa annetaan tarvittaessa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien torjuntaa koskevaa neuvontaa.

34 §

Tarkastuskohteet

Palotarkastus on toimitettava:

1) asuinrakennuksissa ja niihin henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta rinnastettavissa kohteissa kunnan päättämin väliajoin;

2) asetuksella säädettävissä kohteissa, joissa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympä-

ristölle aiheutuvan vaaran voidaan arvioida olevan tavanomaista suuremman, vuosittain ja tarvittaessa useamminkin; sekä

3) asetuksella säädettävissä kohteissa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaisesti muuttuessa.

Tarkastuksessa annettujen määräysten noudattamista valvotaan tarvittaessa jälkitarkastuksilla.

Erityisestä syystä voidaan palotarkastus suorittaa tarvittaessa muulloinkin.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sellaista puolustusvoimien hallinnassa olevaa aluetta ja omaisuutta, joka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja jonka palotarkastuksesta puolustusvoimat ilmoittaa pitävänsä huolta.

35 §

Palotarkastuksen toimittaminen

Palotarkastuksen saa suorittaa kunnan pelastusviranomainen.

Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin. Tarkastettavan kohteen edustajan on lisäksi esitettävä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksessa ja määräyksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Palotarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, joka on annettava tiedoksi kohteen omistajalle tai haltijalle taikka näiden edustajalle.

36 §

Oikeus saada tietoja rakennuksista

Palotarkastuksia varten kunnan pelastusviranomaisella on oikeus salassapitosäätönsä estämättä saada viranomaisen rakennustiedostoista rakennusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja myös alueellisesti, rakennustyyppien mukaisesti tai muulla tavalla ryhmiteltyinä luetteloina, ei kuitenkaan rakennustiedostoista, jotka koskevat 34 §:n 4 momentissa tarkoitettua omaisuutta.

37 §

Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Jos palotarkastuksessa havaitaan puutteita, on ne määrättävä korjattavaksi. Jos puutteita

ei voi heti korjata, annetaan korjaamiselle määräaika.

Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän onnettomuusvaaran, on kunnan pelastusviranomaisella oikeus heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

8 luku

Nuohous

38 §

Nuohouksen järjestäminen

Kunta päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä kunnassa.

Kunta voi:

- 1) huolehtia nuohouksesta itse; tai
- 2) hankkia nuohouspalvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta; taikka
- 3) sallia koko kunnassa tai sen osassa rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta yksityisen palvelujen tuottajan kanssa.

Kunnan järjestäessä nuohouspalvelut 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla se voi myös päättää nuohouksesta perittävistä maksusta.

Kunnan pelastusviranomainen voi yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muukin kuin nuohooja.

39 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoojalla tai nuohoustyöstä vastaavalla henkilöllä tulee olla nuohoojan ammattitutkinto. Nuohoojan tai nuohoustyöstä vastaavan henkilön kelpoisuusvaatimuksista sekä nuohoojan palveluksessa olevien henkilöiden pätevyys- ja koulutusvaatimuksista säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella.

40 §

Vioista ilmoittaminen

Jos nuohooja havaitsee tulisihoissa ja savuhoimeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, on hänen ilmoitettava

niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja kunnan pelastusviranomaiselle.

41 §

Nuohousluettelo

Nuohoustoimen harjoittajan tulee pitää luetteloa nuohoamistaan kohteista ja antaa luettelosta pyydettyä maksutta tietoja pelastusviranomaiselle. Tietoja tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan toimenpiteen suorittamisesta.

9 luku

Hätäkeskukset

42 §

Hätäkeskukset

Hätäilmoitusten vastaanottamista ja hälyttämistä varten on 11 §:ssä tarkoitettuun hälytysalueeseen kuuluvien kuntien perustettava hätäkeskus ja ylläpidettävä sitä. Hätäkeskus sijoitetaan pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräämään kuntaan.

Valtion kokeiluhätäkeskuksista säädetään erikseen.

Jos kunnat eivät pääse hätäkeskuksen perustamisesta, ylläpidosta ja kustannusten jaosta sopimukseen, päättää siitä lääninhallitus.

Valtion tehtävänä on järjestää ja pitää yllä hätäkeskusten väliset sekä niiden ja lääninhallitusten väliset viestiyhteydet.

43 §

Hätäkeskuksen tehtävät

Hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätä- ja onnettomuusilmoituksia kaikkina vuorokauden aikoina ja hälyttää tarvittava apu sekä toimia pelastustoiminnan viestikeskuksena. Hätäkeskus voi hoitaa muitakin tehtäviä, jos niistä ei ole haittaa hätäkeskuksen tämän lain mukaiselle toiminnalle.

Tehtäviensä suorittamista varten hätäkeskuksella on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä telemarkkina-alueilla (396/1997) tarkoitettua teleyritykseltä maksutta tunnistamistietoja siitä liittymästä, josta hätäilmoitus on tehty. Hätäkeskuksella on

oikeus saada vastaavat tiedot teleyrityksen liittymistä myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

Hätäkeskusten tehtävistä säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella.

44 §

Hätäkeskusten valtakunnalliset tehtävät

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi määrätä sopivan hätäkeskuksen toimimaan lääninhallituksen apuna läänin viesti- ja johtokeskuksena sekä sopivan hätäkeskuksen ministeriön apuna valtakunnallisena viesti- ja johtokeskuksena. Läänin hätäkeskukselle ja valtakunnalliselle hätäkeskukselle suoritetaan kohtuullinen vuosittainen korvaus valtion varoista.

10 luku

Pelastustoiminta

45 §

Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaan kuuluu hätäilmoitusten vastaanotto, pelastusyksiköiden ja muun avun hälyttäminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja muiden vahinkojen torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja -vartiointi sekä näihin liittyvät johtamis-, tiedotus-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

46 §

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaja on siitä kunnasta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jos kunnat eivät ole toisin sopineet. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen tai muu kunnalliseen palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kun pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtakseen.

Aluepalopäällikkö voi ryhtyä johtamaan pelastustoimintaa yhteistoiminta-alueella. Erityisestä syystä lääninhallituksella ja pelastustoimesta vastaavalla ministeriöllä on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käsky-

jä ja määrätä pelastustoiminnan johtajaksi muukin kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu henkilö.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja.

47 §

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Palon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi pelastustoiminnan johtajalla ja 46 §:n 2 momentissa tarkoitettulla viranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä evakoida ihmisiä ja omaisuutta;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita; sekä
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omaisuutta, jota omaisuuden omistaja tai haltija itse tarvitsee samanaikaisesti tulipalon tai muun onnettomuuden torjumiseksi, ei saa määrätä luovutettavaksi, ellei se ole välttämätöntä ihmishengen pelastamiseksi. Käyttöön otetusta omaisuudesta kunta suorittaa täyden korvauksen sekä korvaa käyttöön otetulle omaisuudelle mahdollisesti aiheutuneen vahingon.

48 §

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Jos ihmisen pelastamiseksi tai muun onnettomuuden torjumiseksi on välttämätöntä, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista, määrätä kunnassa oleskelevia työkykyisiä

henkilöitä viipymättä saapumaan palo- tai onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa. Tehtävästä on oikeus kieltäytyä vain pätevistä syistä.

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin kuin kunnalliset palokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, mikäli laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

Pelastustoimintaan määrätty ei saa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta, ennen kuin pelastustoiminnan johtaja on antanut siihen luvan.

49 §

Jälkiraivaus ja -vartiointi

Tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista on kohteen omistaja tai haltija velvollinen huolehtimaan sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi palokunnan toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja.

Jos kohteen omistajaa tai haltijaa ei tavoiteta tai nämä eivät huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan tai haltijan kustannuksella.

50 §

Kansainvälinen pelastustoiminta

Sen lisäksi mitä valtioiden välillä on sovitettu, pelastustoimesta vastaava ministeriö voi toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Vastaavasti ministeriö voi pyytää tarvittavaa apua ulkomailta.

11 luku

Väestönsuojelu

51 §

Väestönsuojeluun varautuminen

Normaalioloissa suoritettaviin väestönsuojeluvalmisteluihin kuuluu poikkeusoloja koskeva suunnittelu ja koulutus, suojaraken-

teiden rakentaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito sekä varautuminen evakointeihin, pelastustoimintaan, ensiapuun, väestön huoltoon sekä raivaus- ja puhdistustoimintaan.

52 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä henkilöstön varaamiseksi väestönsuojelutehtäviin saada

1) rekisterihallintolaissa (166/1996) tarkoitetuilta viranomaisilta tarpeelliset väestötiedot;

2) puolustusvoimilta maksutta tieto siitä, onko asevelvollinen vapautettu sodan aikaisesta palveluksesta; sekä

3) muilta viranomaisilta ja yhteisöiltä maksutta tiedot niiden palveluksessa olevista henkilöistä koskien myös varattavan henkilön ikää, koulutusta, ammattia ja työkykyä sekä henkilön varaamista viranomaiselle tai yhteisölle sen oman toiminnan varmistamiseksi poikkeusoloissa.

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä väestönsuojelua varten saada viranomaisen hallussa olevasta rekisteristä tiedot rakennuksista, kiinteistöistä ja huonetiloista, niiden omistajista ja haltijoista sekä käytöstä siten yksilöityinä ja ryhmiteltyinä kuin väestönsuojelua ja sen valmistelua varten on tarpeellista.

Pelastusviranomaisella sekä henkilö- ja tavaraliikenteestä vastaavalla ministeriöllä on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä evakointia ja muuta väestönsuojelua varten saada maksutta tietoja

1) tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain (819/1989) 3 §:ssä tarkoitetusta ajoneuvorekisteristä koskien ajoneuvoa ja sen tyyppiä tunnistetietoineen ja tietoineen omistajasta ja haltijasta sekä näiden yhteystietoja;

2) 1 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitettua ajokorttirekisteristä koskien ajokortin haltijoita yhteystietoineen sekä ajo-oikeutta ajokorttiluokkineen; sekä

3) muista liikennehallinnon tietojärjestelmistä siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

53 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Pelastustoimesta vastaava ministeriö ja lääninhallitus voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

54 §

Palvelussuhteeseen liittyvät tehtävät väestönsuojelussa

Valtion, kunnan, kuntayhtymän tai muun julkisen yhteisön, viraston tai laitoksen tai valtion liikelaitoksen vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat siinä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

55 §

Suojelukohteet

Väestönsuojelun valmistelua ja toimeenpanoa varten pelastustoimesta vastaava ministeriö voi määrätä asutus-, teollisuus-, liikenne- tai muun niihin verrattavan keskuksen suojelukohteeksi.

56 §

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tila- ja rakennuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rakennuksesta.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jonka kerrosala on vähintään 600 m² ja jossa asutaan tai työskennellään pysyvästi.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrittäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden valmistumisesta on kulunut yli viisi vuotta rakennusluvan hakemiseen mennessä.

Kahta tai useampaa rakennusta varten voi rakennusluvan myöntävä viranomainen sallia rakennettavaksi yhteisen väestönsuojan, ehdolla, että väestönsuoja rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen valmistumisesta.

57 §

*Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus
muutos- tai korjaustyön yhteydessä*

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jossa ei ole väestönsuojaa, suoritetaan uudestaan rakentamiseen verrattava rakennuslupaa edellyttävä vähintään 1 000 m² koskeva muutos- tai korjaustyö, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on työn yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jonka kerrosala on vähintään 1 000 m² ja jossa ei asuta tai työskennellä pysyvästi, suoritetaan rakennus- tai toimenpidelupaa edellyttävä käyttötarkoituksen muutos, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on muutostyön yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

58 §

*Väestönsuojan rakentamista koskeva
poikkeus*

Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotannon rakenteellista suojaamista.

Maatilatalouden tuotantorakennuksia ei oteta lukuun määrittäessä tässä laissa tarkoitettua väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta.

59 §

Yleiset väestönsuojat

Jos suojelukohteessa asuvien tai oleskelevien sekä ulkona liikkuvien suojaamisen ei voida katsoa sen mukaan, mitä tässä luvussa säädetään, tulevan riittävästi turvatuksi eikä sitä muutoinkaan voida turvata, on kunnan rakennettava heitä varten tarpeelliset väestönsuojat.

60 §

Johtamistilat

Kunnalla tulee olla väestönsuojelun johtokeskus.

Hätäkeskukset ja väestönsuojelun johtokeskukset on rakennettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Yhteistoiminta-alueen keskuskunnan väestönsuojelun johtokeskus on siten varustettava, että se voi tarvittaessa lääninhallituksen apuna johtaa yhteistoiminta-alueen kuntien väestönsuojelua (aluejohtokeskus).

61 §

Väestönsuojien rakenteelliset vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville turva mahdollisilta asevaikutuksilta. Tarkemmat rakenteelliset vaatimukset annetaan asetuksella ja pelastustoimesta vastaavan ministeriön teknisissä määräyksissä.

62 §

Helpotusten myöntäminen

Läninhallitus voi erityisen painavasta syystä yksittäistapauksissa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi myöntää poikkeuksen väestönsuojalle asetuksessa tai rakenteellisissa määräyksissä asetetuista vaatimuksista, milloin siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

63 §

Väestönsuojien ja väestönsuojelukaluston käyttö normaalioloissa

Väestönsuojia sekä väestönsuojeluvälineitä ja -laitteita saadaan käyttää muuhun toimintaan, jos ne ovat viivytyksettä väestönsuojelun tarkoituksiin käytettävissä.

64 §

Varautumissuunnittelun ohjaaminen

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi antaa määräyksiä väestönsuojelun henkilöstö- ja materiaalimäärävahvuuksista sekä muista väestönsuojelujärjestelyjen perusteista.

Ministeriö voi lisäksi antaa yleisiä ohjeita viranomaisille ja yksityisille väestönsuojelun valmistelusta ja suorittamisesta sekä niissä tarvittavasta yhteistoiminnasta. Vastaava oikeus on lääninhallituksella läänin alueella.

65 §

Poikkeusoloja koskevat erityiset toimivaltuudet

Jos valmiuslain 2 §:ssä tai puolustustilalain 1 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa on tehostettava pelastustointia ja siihen varautumista, voidaan asetuksella oikeuttaa valtioneuvosto siihen, että se voi määrätä:

1) että jokainen Suomen kansalainen, joka on täyttänyt 17 mutta ei 65 vuotta, on velvollinen tekemään väestön suojelemiseksi tarpeellista työtä, johon hän ruumiinvoimansa ja terveydentilansa huomioon ottaen kykenee;

2) että väestö tai osa siitä, tuotantolaitokset, virastot ja laitokset ja omaisuus on tilanteen edellyttämässä laajuudessa määrättyltä alueelta siirrettävä muualle;

3) että oikeus oleskella määrättyllä paikkakunnalla tai poistua paikkakunnalta on kielletty tai rajoitettu;

4) että väestön tai omaisuuden turvaamiseksi on rakennettava ja järjestettävä sen lisäksi, mitä edellä tässä laissa säädetään, tarvittavia suojarakenteita ja -laitteita;

5) että väestönsuojelua varten saadaan ottaa käyttöön rakennuksia ja huoneistoja, kuljetus-, sammuus-, raivaus-, ensiapu-, viestijä muita välineitä sekä siirretyn väestön ma-

joitukseen, muonitukseen ja muuhun huoltoon tarpeellista omaisuutta ja tarvikkeita;

6) muista toimenpiteistä, jotka väestön ja omaisuuden suojelemiseksi ovat tarpeen; sekä

7) pelastusviranomaisten ja muidenkin viranomaisten velvollisuuksista ja tehtävistä sekä johto- ja alistussuhteista väestönsuojelussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätöksenteosta ja toimivaltuuksien täytäntönpäntöä on soveltuvin osin vastaavasti voimassa, mitä valmiuslain 2 ja 3 luvussa, 36 ja 41—46 §:ssä säädetään.

12 luku

Pelastustoimen henkilökisterit

66 §

Hälytysrekisteri

Hätäkeskus saa pitää henkilökisteriä vastaanotetuista hätäilmoituksista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä hätäkeskuksen toiminnan seuranta ja arviointia varten. Rekisteriin saadaan tallettaa

1) ilmoituksen tekijän ja vastaanottajan nimet;

2) ilmoituksen tekotapa puhelintunniste- ja osoitetietoineen;

3) selostus tapahtumasta ja ilmoituksen kohteesta nimi- ja osoitetietoineen;

4) pelastustoiminnassa suoritettujen toimenpiteiden sikäli kuin se on tarpeellista hätäkeskuksen toiminnan seuranta ja arviointia varten;

5) ne täydentävät tiedot, jotka hätäkeskus hälytystehtävää varten on hankkinut;

6) hätäilmoituksen tekninen tallenne; sekä

7) henkilötietolain (/) 11 §:n 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja silloin, kun niillä voi olla olennainen merkitys tehtävän turvallisen suorittamisen kannalta.

Rekisteritietoja saadaan luovuttaa pelastusviranomaiselle toimenpiderekisteriin yhdistettäväksi.

Henkilötieto tulee poistaa hälytysrekisteristä, kun sen säilyttämistä edellä mainituissa tarkoituksessa ei enää voida pitää perusteltuna, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluessa hätäilmoituksen tai muun tiedon vastaanottamisesta. Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu tieto tulee kuitenkin poistaa

viimeistään kahden vuoden kuluttua, jolle hätäkeskuksen tehtäviin liittyvästä perustelusta syystä muuta johdu.

67 §

Toimenpiderekisteri

Kunnan pelastusviranomaisen saa pitää pelastustoimen seurantaa ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallettaa

1) 66 §:ssä tarkoitettuun hälytysrekisteriin talletettavat tiedot myös siltä osin kuin hätäkeskus on ne luovuttanut 66 §:n 2 momentin nojalla;

2) tarkemmat tiedot suoritetuista toimenpiteistä ja niiden kohteesta sekä käytetyistä voimavaroista ja pelastustoiminnan tulokellisuudesta siten kuin pelastustoimesta vastaava ministeriö määrää;

3) tiedot onnettomuustyyppistä ja onnettomuuden teknisistä yksityiskohdista sekä etenemisestä;

4) tiedot onnettomuuden aiheuttamista vahingoista; sekä

5) tiedot onnettomuuden syistä.

Rekisterissä olevat tiedot saadaan luovuttaa pelastustoimintaa tai valvontaa varten hätäkeskukselle tai pelastusviranomaiselle ja onnettomuustutkintaa tai tieteellistä tutkimusta varten muillekin viranomaisille tai tutkimuslaitoksille. Toimenpiderekisteristä saadaan muodostaa tilastoja, joista henkilöiden yksilöinti ei ole mahdollista.

Toimenpiderekisterin tietoa säilytetään 66 §:n 3 momentissa mainittu aika.

68 §

Väestönsuojelun henkilörekisteri

Väestönsuojelutehtävistä tai niihin varautumisesta vastaava viranomaisen, laitoksen tai yhteisö saa muodostaa väestönsuojeluyksikön ylläpitämistä varten henkilörekisterin yksikköön kuuluvista tai siihen varatuista henkilöistä. Rekisteriin saadaan merkitä nimen lisäksi henkilön syntymäaika, siviilisääty, ammatti, koulutus, osoite ja muut yhteystiedot sekä ajokorttia ajokorttiluokkiin, työkykyä ja alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

Väestönsuojelun henkilörekisterissä olevat tiedot on tarkistettava vähintään viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tar-

kistuksesta tai poistettava.

69 §

Väestönsuojelun kiinteistörekisteri

Väestönsuojelua ja sen valmistelua varten saa toiminnasta vastaava viranomaisen muodostaa rekisterin väestönsuojista sekä niistä kiinteistöistä, rakennuksista ja huonetiloista, joita voidaan käyttää evakuoitujen ja siirretyn omaisuuden sijoittamiseen. Rekisteriin saadaan merkitä tiedot tilojen omistus- ja hallintasuhteista sekä kunnosta ja nykyisestä käytöstä asukasmäärineen. Vastaavasti saadaan rekisteriin ottaa tiedot rakennuksista, jotka soveltuvat poikkeusoloissa tuotantolaitosten, viranomaisten ja laitosten väliaikaisiksi toimipaikoiksi, johtokeskuksiksi ja yksiköiden sijoittamispaikoiksi.

Rekistereiden muodostamisessa saadaan käyttää kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen rekisteröinnistä vastaavan viranomaisen luovuttamaa tiedostoa. Rekisterin tiedot on tarkistettava viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tarkistuksesta tai poistettava.

70 §

Valvontarekisteri

Palotarkastusten toimittamista sekä rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuuden valvontaa varten saa kunnan pelastusviranomaisen ylläpitää henkilörekisteriä, johon merkitään tiedot valvontakohteista sekä niiden omistajista tai haltijoista. Rekisterin muodostamisessa saadaan käyttää 36 ja 41 §:n ja 52 §:n 2 momentin nojalla valvontaa varten saatuja tietoja.

Valvontarekisterissä olevat tiedot on tarkistettava palotarkastuksen yhteydessä tai muuten viimeistään viiden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä taikka poistettava.

13 luku

Pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset

71 §

Vastuu pelastustoimen kustannuksista

Pelastustoimen kustannuksista vastaa, jollei tässä laissa toisin säädetä, se jonka vel-

vollisuutena toimenpiteen tai tehtävän suorittaminen taikka siitä huolehtiminen on.

72 §

Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Kunnan toiselle kunnalle antamasta kalusto-, miehistö- ja muusta avusta on apua saanut kunta velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettusta virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

73 §

Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useamman kuin yhden kunnan alueelle, maksaa sammutuskustannukset se kunta, jonka alueelta palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden kuntien on korvattava viimeksi mainitulle kunnalle näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

74 §

Valtionavustus kuntien väestönsuojelumenoihin

Kunnalle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen rasittaviksi.

Kunnille suoritettavista pelastustoimen valtionosuuksista säädetään erikseen.

75 §

Pelastustehtävän kustannusten korvaaminen valtion varoista

Jos pelastustehtävä on aiheuttanut kunnalle sen taloudellinen kantokyky huomioon ottaen poikkeuksellisen suuria kustannuksia, on kunnalla oikeus saada pelastustoiminnasta aiheutuneista ylimääräisistä kustannuksista korvaus valtiolta omavastuurajan ylittäviltä osin. Korvauksen myöntää lääninhallitus.

Omavastuuraja on yksi prosentti kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 7 §:ssä tarkoitettun kunnan laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen yhteismäärästä. Omavastuuraja määräytyy sille varainhoitovuodelle vahvistetun valtionosuuksien tasauksen ja tasauksen perusteena olevan verotulon perusteella, jona korvattavat kustannukset ovat syntyneet.

Jos pelastustehtävän kustannukset ovat aiheutuneet maasto- tai metsäpalosta, joka on kokonaan tai enimmältä osin tapahtunut valtion omistamalla maalla, kunnan omavastuuraja on 2 momentista poiketen puoli prosenttia kuntien valtionosuuslain 7 §:ssä tarkoitettun kunnan laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen yhteismäärästä.

Jos kunnat hoitavat pelastustoimen pääosin yhteisesti, omavastuuraja määräytyy niiden yhteenlaskettujen 2 momentissa tarkoitettujen laskennallisten verojen ja tasauserien perusteella.

76 §

Poikkeusoloissa suoritettavat korvaukset

Milloin joku on tämän lain 65 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla annetun määräyksen johdosta kärsinyt vahinkoa, jota hänelle ei korvata muun lain nojalla, suoritetaan hänelle vahingosta täysi korvaus valtion varoista.

Jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtiontaloudelliset tai kansantaloudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat, suoritetaan vahingosta kohtuullinen korvaus.

Valtioneuvosto antaa tarvittaessa tarkemat määräykset siitä, minkä perusteiden mukaan ja millaista menettelyä noudattaen korvaus on määrättävä.

Valtioneuvosto antaa tarvittaessa määräykset siitä, että korvausta voidaan suorittaa valtion varoista muunkin kuin 1 momentissa tarkoitettun määräyksen johdosta tai poiketen siitä mitä tässä laissa säädetään kustannusten jaosta. Jos kunta saa tehtävän hoitamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin muun lain mukaan valtionosuutta tai -avustusta, kustannusten korvaamisessa noudatetaan, mitä sanotuista valtionosuuksista tai -avustuksista säädetään.

77 §

Vahingonkorvaus

Vahingon korvaamisesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

78 §

Pelastus- ja väestönsuojelutehtäviin määrätyn palkkio ja korvaukset

Pelastustehtäviin 48 §:n mukaan määrätyle henkilölle kunta maksaa kohtuullisen palkkion.

Väestönsuojelutehtäviin 65 §:n nojalla määrätyle maksetaan palkkaus samojen periaatteiden mukaan kuin valmiuslain 24 §:n mukaan työvelvollisiksi määrätyle.

Turmeltuneista tai hävinneistä vaatteista, varusteista ja työvälineistä suorittaa kunta korvauksen pelastustoimintaan osallistuneelle henkilölle edellyttäen, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle. Korvausta on haettava kunnalta kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

79 §

Pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa sattuneen tapaturman korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan niille, jotka:

- 1) on 48 §:n perusteella määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;
- 2) on 65 §:n perusteella määrätty väestönsuojelutehtäviin;
- 3) on 53 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen;
- 4) kuuluvat kunnan sopimuspalokuntaan mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 1 §:n mukaan; tai

5) kuuluvat teollisuus- tai laitospalokuntaan, joka ei ole kunnan sopimuspalokunta ja tapaturma on sattunut palokunnan osallis-

tuessa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettule kunnan sopimuspalokuntaan kuuluvale suoritetaan korvaus valtion varoista myös tapaturmasta, joka on sattunut kunnan palokunnan koulutuksessa, kiinteistön ja kaluston hoidossa tai sairaankuljetuksessa.

Jos vahingoittuneen työnantaja on tämän lain nojalla korvattavan tapaturman osalta maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, on työnantajan ja kunnan oikeudesta voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa työnantajan oikeudesta säädetään.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

14 luku

Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangaistukset

80 §

Muutoksenhaku

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä valitetaan myös kunnan pelastusviranomaisen tämän lain 31 §:n 2 momentin, 37 §:n, 47 §:n 2 momentin sekä 78 §:n nojalla tekemästä päätöksestä sekä pelastustoiminnan johtajan 49 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä.

Hallintopäätöstä on noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Valtioneuvoston tekemään hallintopäätökseen, joka on saatettava eduskunnan käsiteltäväksi, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Rakennuslupaviranomaisen tämän lain nojalla tekemistä päätöksistä haetaan muutosta siten kuin rakennuslaissa (370/1958) säädetään.

81 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Jos joku ryhtyy toimiin tämän lain 9 tai 16 §:n, 23 §:n 2 momentin taikka 31, 37,

41, 56, 59 tai 60 §:n säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin näihin perustuvan velvollisuutensa, voi pelastusviranomaisen päätöksellään velvoittaa niskoittelijan määrääjässä oikaisemaan sen, mitä on tehty tai lyöty laimin. Viranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Tähän lakiin perustuvassa uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja keskeyttämisuhkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

82 §

Rangaistukset

Joka

1) laiminlyö 23, 24, 26, 27, 30, 31 tai 37 §:ssä taikka 48 §:n 1 momentissa taikka mainittujen säännösten perusteella annetussa määräyksessä tarkoitetun velvoitteen taikka muutoin toimii mainituissa lainkohdissa tai niiden perusteella annetuissa määräyksissä asetetun velvoitteen vastaisesti tai

2) rikkoo 25 §:ssä tai 48 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

Joka laiminlyö 53 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Joka laiminlyö valtioneuvoston 65 §:n 1 momentin 1—5 kohdan perusteella antamassa määräyksessä asetetun velvoitteen tai rikkoo muutoin määräyksessä asetettua kieltoa tai rajoitusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

83 §

Tuomitsematta jättäminen

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

15 luku

Erinäiset säännökset

84 §

Vaitiolovelvollisuus

Pelastustoimen palveluksessa oleva tai pelastustoimintaan osallistuva henkilö ei saa pelastustoimeen kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävässään tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty tai lain nojalla määrätty salassapitovelvollisuus taikka joka koskee yksityistä liike- tai ammatillisaisuutta, taloudellista asemaa, henkilökohtaisia olosuhteita tai terveydentilaa.

Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla. Vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemasta sellaista tietoa, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi.

Rangaistus tässä pykälässä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

85 §

Velvollisuus tilastotietojen antamiseen

Kunnan pelastusviranomaisen tulee toimittaa pelastustoimen suoritteista, voimavaroista, järjestelyistä ja muusta varautumisesta sekä toimenpiderekisteriin merkitsemistään seikoista tilastollisia tarkoituksia varten tietoja pelastustoimesta vastaavalle ministeriölle ja lääninhallitukselle.

86 §

Onnettomuuden selvittäminen

Kunnan pelastusviranomaisen on arvioitava tulipalon syttymissy. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, on pelastusviranomaisen ilmoitettava asiasta poliisille.

Pelastustoimesta vastaavan ministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnet-

tomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkimus.

Tutkimuksen suorittajalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen, saada tutkinnassa tarvittavia asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja tietoja kunnan pelastusviranomaisilta sekä ottaa näytteitä onnettomuuskohteesta. Vastaava oikeus on kunnan pelastusviranomaisella, joka selvittää tulipalon syytä.

87 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 17 ja 35 §:n mukaisen tarkastusten toteuttamiseksi ja 37 §:n 2 momentissa tarkoitetun onnettomuusvaaran estämiseksi.

88 §

Norminantovaltuus

Pelastustoimesta vastaava ministeriö voi antaa tätä lakia täsmentäviä teknisiä ja täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä sen lisäksi, mitä edellä tässä laissa säädetään, 9 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista, turvetuotantoalueiden paloturvallisuudesta, onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tässä laissa vaaditun kaluston ja laitteiden määrästä ja sijoituksesta, palotarkastuksen ja nuohouksen suorittamisesta, ilmanvaihtokanavien ja -laitteistojen puhdistamisesta sekä 85 §:ssä tarkoitetuista tilastotiedoista.

89 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säädöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

16 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

90 §

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Tällä lailla kumotaan palo- ja pelastustoinimesta 4 päivänä heinäkuuta 1975 annettu laki (559/1975) ja 31 päivänä lokakuuta 1958 annettu väestönsuojelulaki (438/1958) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Kumottujen lakien nojalla annetut sisäasiainministeriön määräykset, jotka koskevat palokunnan sivutoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia, palo- ja henkilöturvallisuutta lisääviä järjestelyjä erityiskohteissa, eräiden laitteiden teknisiä vaatimuksia ja kaluston, laitteiden ja materiaalin laatuvaatimuksia, nuohousta ja ilmanvaihtolaitteiden puhdistusta, väestönsuojelun suunnittelua, omatoimisen varautumisen järjestelyjä, väestönsuojelun henkilöstön ja materiaalin määrävahvuuksia ja muita toimintaedellytyksiä, väestönsuojien rakenteellisia vaatimuksia sekä valtioneuvoston päätöstä väestönsuojelun suojelukohteista, ovat voimassa edelleen siihen saakka, kun niille määrätty voimassaoloaika päättyy tai kun pelastustoimesta vastaava ministeriö ne kumoaa, kuitenkin enintään kaksi vuotta tämän lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

91 §

Palvelutason määrittely ja hälytysohjeet

Edellä 13 §:n mukaisten hälytysohjeiden samoin kuin 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua selvityksen ja palvelutasoa koskevan päätöksen on oltava valmiina vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

92 §

Palovaroittimet

Edellä 31 §:ssä tarkoitettujen palovaroittimien tai vastaavien laitteiden tulee olla asennettuna paikoilleen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

93 §

Väestönsuojien rakentaminen ja eräiden tilojen rakenteelliset vaatimukset

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevia 56 ja 57 §:n säännöksiä sovelletaan niihin rakennuksiin, joihin haetaan rakennuslupaa tämän lain voimaantulon jälkeen.

Väestönsuojelun johtokeskuksia koskevat 60 §:ssä tarkoitetut järjestelyt on toteutettava kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Lain 60 §:ssä säädettyjä vaatimuksia hätäkeskustiloille sovelletaan niihin perustamishankkeisiin, joihin haetaan rakennuslupaa tämän lain voimaan tultua.

94 §

Korvaukset

Lain 75 §:ää sekä muita valtion suorittamia korvauksia koskevia 13 luvun säännöksiä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen alkunsa saaneista onnettomuuksista aiheutuneisiin kustannuksiin.

Väestönsuojelulain 22 §:ssä tarkoitetut hankkeet, joihin on haettu rakennuslupaa ennen tämän lain voimaantuloa ja väestönsuoja on valmistunut ja käyttöönottotarkastus on tehty vuoden kuluessa lain voimaantulosta, korvataan valtion varoista siten kuin väestönsuojelulaissa säädetään.

95 §

Muutoksenhaku

Lain 80 §:n 1 momentin mukaista muutoksenhakua ei sovelleta haettaessa muutosta ennen tämän lain voimaantuloa annettuun päätökseen.

Helsingissä 26 päivänä tammikuuta 1999
